

1 PEDRO

Nacharam hēsap Pedroou p'ā deep̄itarr

Chi p'ātarr. Mag carta Pedroouta p'ājim. Hichdëuta hōrau hichig Jesús higwi “Pajā hi dāi nārrarrau” habaawai, hirua magām Jesús k'augba chitām ha hiek'ajim haajem (Jn. 13:36-38; 18:15-27). Hirua mag hiek'ajieb mamā, Jesuu deeu hi kōit Hēwandamag jēeuwi hewag hich hiek hāk'aju k'āanjā warag hirigta jaau rārajim haajem (Jn. 21:15-19). Mag Jesús k'augbam ha hiek'atarr gaaimua burrjieb mamā, Hechos gaai hoowain, burrba harrjö, hichdēu Jesús hiek hāk'atarr gaai nem hubag sim. Hich mag sim gaaimua chadcha hich Jesuu hi higwia hiek'atarrjö (Jn. 1:42), hichta Jerusalenam iglesia hee chi pōrk'a sīsijim haajem (Hch. 1-2).

Chijā k'āan hat'eeta p'ājī. Mag carta judionaan hamachdēu Cristo hiek hāk'a narr gaaimua hidēu hamach k'ajap sīubam gaaimua dār wētwi parhoob durr chaaur nānāid harr k'āan hat'eeta p'ājim haajem (1:1). Mamā mag chi hāk'a narr k'āan hee judionaan happaijā k'aba, judionaan k'abam k'āanpata t'ānarr haawai, mak'āan hat'eepata p'ājim haajem. Pedroou mag carta p'āawai “Babilonia” hee simuata p'ājim haajem (5:13). Mamā mag Babilonia hanām chan Babilonia chaar k'aba, Romata chi hāk'a narr k'āanau mag t'ār wai naajim hanaabá. Chi Romapienauta chi hāk'a nām k'āan hēudee mag

hēk'aajerr haawai sīi bigawaapai deeum gaaita t'ñr wai naajim haajem.

K'an jawaag hajī. Mag Pedroou mlg hēsap p'ātarran, mag chik'am juu hökgau dñr wēnñrram gaaimua dau haug wau narr haawai magamjā higba hamachdēu hñk'a nñm gaaita warag hubñ hapi jaaunaa hñchab jägwiata jäg dau hap'ññ haju haai nñ ha jawaag hajim. Maguata mag ham dau hap'ññ durrum k'ñirjunaata hñrcha ham wawí sim (2:19-20; 3:14,17; 4:1,12-15,17,19; 5:9-10). Mag jaaupñitarr haawaita hñs hewagjä mlg librodam gaai t'ññrwai maadēu k'ap'ñ nñm, jäga haajë Cristo hiek gaaimua dau haug waauwai.

Salud

¹ Mñnn Pedroou, Jesucristooucha hich hi jaaumk'ñir jñr hautarr. Pñar pñach durr chaaur parhooba haaidñ durrum k'ññnag muata pñrag mlg hēsap p'ñ deepñi chirñm: Ponto hanñm durram k'ññnag, Galaciapienag, Capadociapienag, Asiapienag maimua Bitiniapienagjä hagjö; hajapcharan maach meeun t'um maach peerdñajem hiek hñk'a nñm gaaimua durr chaaur dñr durrum k'ññnagma.

² Hermanonaan, hñor juu hökgau pñar mag chik'am durr dñr durrab mamañ, pñarjä hagjö hich Hñwandamaucha jñr hautarr k'ññn k'abahab, hichdēu warrgarwe k'ñirju wai sñerrjö chadcha pñar peerdñ hautarr haawai. Magtarr haawai pñarta hich Hak'arag hich hat'ee k'ñet p'ë haupijim, Jesucristo meewai bag hñrtarau pñach ha-jaug paabapäaiwai hich hipierraas wénñrramk'ñir.

Hēwandamau warag pāar hāu heeg hoonaa k'ōinaata pāar wai sīepim k'ōsi chiraajem.

Jesucristo dāicha naaimajuuta k'īirjuajem

³ Mua hāu hajim ha chirām maach Pör Jesucristo Haai Hēwandamag, hāu hichdēuta maach dau haug k'augwi maach hak'aar dich pekau hee chi k'ēchamjö narrta hāu peerdā hauwi hich chaalink'a hautarr haawai. Mag hi chaalink'a nāmān, hāu Jesucristojā deeu p'iidātarr gaaimata mag hi chaalink'a naawai, ⁴ jāg nām hawi hich Hēwandamau hich sim haar maach p'ē hauju jaau simjō hich dāi chadcha wai joot'ājujā k'ap'ā nām. Mam paauk'abaimam chan tag meejā meeiba, k'aibagjā chuk'u, ni jōoiraa paajā k'augba hich magta nāisiju. ⁵ Pāraujā pāach t'ārauchata Hēwandam hiek hāk'a naawai hirua hich juu t'eegauta pāar t'āa wai sīeju, māg hatag deeu Cristo bēewi maach hich haarcha p'ē harr nām hora. Mag pāar p'ē hat'aadēm hedta pāachdēu nem hajap'am paarpaju k'īirjuajerrjā t'umaa chadcha pārau wai nāisiju.

⁶ Maguata pāar pāachdēu hāk'a nām hiek gaaimua gaai machgau hōk'īirjuu haju hawiajā maan k'ūchpaiu. Magwiajā chadcha Hēwandamau pāach dāi mag hajap'a haju k'ap'ā naawaita magāmjā higba chadcha pāar honee nām. ⁷ Mamā mag pāar p'it'urg hau nāmān, p'īr chaar k'ap haag hōtdau hee chach hoojemjō, pārau chadcha hich hiek t'āraucha hāk'a nām ha k'ap haagau. Mag p'it'urg hau nāmjā hi hisegba hāu hāwat nāmān, magan maata p'īr chaar k'āajā hārcha balee sim, p'īr hawiajā māg hatag chuk'u haadēju

haawai. Mam^λ mua jaau chir^λmjö mag hāwat n^λm^λn, magan deeu Cristo bēem hedjā hich Jōoirauchata k'apanag dak^λir pāar t'ö hiek'aju, mag hāu hāwattarr jūrr.

⁸ Pārau m^λ dēn^λjö Jesucristo k^λircha hoobajieb mam^λ, pārau hi k^λosinaa hi hiekjā hāk'a n^λm. Maguata hatcha honeg n^λm hiek'au pōd pārau pāach honegjā jaauju k^λaugba n^λm, jāga naaimaju k^λai ya hich dāicha naaimaawai. ⁹ Mag pārau pāach daúa hi hooba naab mam^λ, jāg hi hiek hāk'a n^λm chan par k^λabam. Jāg hich hiek hāk'a n^λm gaaimuata hāu hirua pāar peerd^λ haubajieb.

¹⁰ Warrgarwe Haai hi jaaumienau jaaujeejim, jāga Hēwandamau mag hōor peerd^λ hauju. Mam^λ mag hajap estudiewi dārrcha hag hiek hig hiy^λla haajerrjā hich maagwaiwe chan mag hamachdēu jaau n^λmjā pōd hajappai k^λaugba haajeejim, jāga Hēwandamau magju. ¹¹ Mam^λ hich Hēwandamau hich Hak'aragta hamag nem jaaupiejerr haawai chadcha chi Hak'arauta mag Cristoou hōor peerd^λ hawaan bēeju nawejā hi higwi, "Woun hāb bēewi hōor hee hap^λla habarmuata nem t^λum pōdp^λiwi hichta hāgt'ar mawia t^λumaam k^λan k^λāai chi juu t^λierrk'a sīsiju" ha jaaujeejim hamag. Hamachdēu mag hūrbaawai warag hajapchata k^λap^λ ham hiigjeejim, chijāg wounchata mag bēeju ha jaau sī maimua mag pierrwaijā jāagwaichata barchēju ha k^λap haag. ¹² Mam^λ mag n^λm hee hich Hēwandamau hamag k^λap^λ hapijeejim hīchab, mag hamau woun bēeju jaau n^λmjā hamach daúa hoobaju; hajapcharan maach hīs hewagam k^λan hat'ee bēejuuta mag jaaujeejim. Maagjerr haawai hīs maach

peerd^λajem hiek jaau n^λm k'^λnaujā, hich hag Hēwandam Hak'arauta maachig jaaupibaawai, hich mag woun bēeju jaaujerr hiekta maraujā jaau wēn^λrrabahab. Hīsin mag hōor peerd^λ haaujem hiek maadēu k'ap'^λ n^λm hee, Hēwandam chognaan angelnaanaujā hagt'a k'augba naawai, hamau k'augam k'ōchaaga haajem, jāga mag Hēwandamau hōor peerd^λ haaujē.

Hēwandamau k'ōsi simjöta wēn^λrraju haai n^λm

13 Maach Pör Jesucristo mag chi jua t'ierr haawaita muan pāragan, hichdēu pāachig nem mag haawai hi hipierra haagta k'^λir k'aug n^λisit ha chir^λm, hichdēu pāach j^λraan bēem hed Hēwandamau pāach d^λi hajap'a haju k'^λirjugjā hogd^λba, ni Hēwandamau waupiba haajem nemjā wauju k'^λirjuba. **14** Ya pāar Hēwandam hipierra haagta hi chaaink'a naawai hoob h^λd^λr warrgar pāachdēu hi k'augju nawe nem k'aigbam waaujerragta deeu pāach gaai h^λrpapimiet. **15** Magju k'^λai maach Pör Jesucristo gaaimua maach peerd^λ hautarr Jōojā pekau chuk'u s^λerraawai pāarjā pekau wauba pāach wēn^λrrampierr hāba hi hat'eepaita nem waubat. **16** K'^λir heyaa habat, Hēwandamau hich hiek gaai, "M^λjā pekau chuk'u chitaawai pāarjā m^λjō pekau chuk'u habat" ha sim. **(Lv. 11:44-45)**

17 K'ap'^λ habat hagjö, Hēwandamaun m^λig heegar hamachdēu nem waaujerrjöta haju t'umaam k'^λan d^λi. Mag sim^λgta pārau Haai hichē naawai m^λig heegarmua hāgt'ar wētju k'^λirju durruwe hi dau na nem k'aigbam wauju hōk'ö habat. **18** Warran chadcha pārau pāach jōoin hi maadēu

higba simʌgtə hārcha hee haajeejim, pāach dēnnaanau pāachig jaau bāautarrjö. Pari maagjerr ya hīs Hēwandamauta hich hat'ee pāar peerdʌ hat'am. Pārau k'ap'ʌ nʌm, mag pāar peerdʌ hawaag, p'īriujā p'agba ni p'atk'onaujā p'agbajim, jāgʌm nem hārb k'aba hāarjeeawai. ¹⁹ Jāgʌm nemeu p'agju k'āai, hich jāg warrgar Hēwandamau hōrag corderodam chi hajapchararamta j̄lwia hichig ofrendak'a t'ōonaa deepiejerrjö, jūrr hich Hiewaa Cristo bʌlrgjā pekau chuk'u k'itʌmta maach kōit t'ōopijim. Mag hi t'ōopitarrañ hi bag p'īr dāi p'atk'on k'āaijā hajapcha sim hārbarmuata maach k'aibag heemua hōber hawaag hajim. ²⁰ Mag Cristo hōor kōit t'ōopijujā hich Jōoirau mʌg jēb hompaaju nawe ya k'īirju wai s̄ejim. Magtarr haawai pāar dau haug k'augwi hīs mʌg jaarta chadcha pārag hich k'augpibarm. ²¹ Hich mag Cristo k'urauta hāu pārau Hēwandam hiek hāk'a durrum. Mag Cristo t'ōowaijā, hich Hēwandamauta hāu hi p'iriu hauwi, hich haar hauwi, hich dāi jua t'eeg hāba hapijim. Maguata chadcha pārau pāach t'āraucha hi hiek hāk'a durrum, hich jāg Hēwandamau Cristojā p'iriu hauwi hich haar hautarrjö pāachjā hagjō hich haar hauju k'ap'ʌ naawai.

²² Mag nʌm dāi hīs maach peerdʌajem hiek chaar Cristoou jaau sim pāachdēu hāk'a nʌm gaaimua, ya pāar hirua hajaug paabapłim, pāach wir haigjā hagdaujö dich k'apeen dāi daupii wēnʌrramk'īir. Ya mag hi jua hajaug paapłitarr k'ʌn̄n̄ haawai par hiiupai k'aba t'ārauchata pāach k'apeen daupii habat, dich k'apeen hēugar parhooba k'īirjuba. ²³ Magaag ya pāar warr pāach naajerrjö k'aba nʌm, mag

Cristo hiek hāk'awi hajaug paapāitarr gaaimua heeu t'aaba nāmjö pekau chuk'u hi chaalink'a naawai. MamΛ mag pāar deeu t'aabatarr chan pāach hād bi heemua k'aba, hich Hēwandumau hich hiek hāk'api hat'amuata mag heeu t'aababarmjö hapijim. Hajapcharan hi hiek'auta maach hāgt'ar höbērpiejem. Mag hiek chan bālrjā chugpaa k'augba hich magta sīerrām. ²⁴ Maguata hich hiek p'ā sim gaajjā hich hiek hich mag chugpaa k'augba sīerrām higwi magjim:

“Sīi hich mag hēumee wēnrraag k'aba haawai māig heegarin hōran sīi pabā k'ēr k'uk'uur t'anaawi k'ibaadeejemjōta nām.

Par hamau wir haig hamach t'oo haawaijā sīi mag pabā k'ūchpai maar bau t'anaawi deeu k'iugp'ē k'ibaadēmjōta haajem, ya mee-baadeewai.

²⁵ Magarrau mā hiek'an chadpama, bālrjā chug-paa k'augba hich magta sīerrām” hajim maach Pōr Hēwandumau. *(Is. 40:6-8)*

Mag hiekta maach peerdlajem hiek'au. Hich mag hiekta pāragjā jaaubajieb.

2

¹ Mag hich hiek hāk'api hat'amuata Hēwandumau maach deeu t'aabapibarmjö hapiejeeawai muan pāragan, pāachdēu nem k'aigba k'īirjuajerr t'um warre hisegbapāit ha chirām. Hoob chik'am k'ūgurmiet; hoob chad k'abamta chadam hiekjō hiek'amiet; hoob chik'amnau nem wai sīsidāmjā pāach dēn hapim k'ōsi hamiet, ni chik'am hēugarjā hoob k'aigba nem hīgk'amiet. ²⁻³ Magju k'āai ya mag pāar heeu t'aababarmjö naawai, hich jāg

chaai heeu hau k'it_Λmua jūd doog bīe k'itaajemjō, Hēwandam hiek warag k'augam k'ōchgauta dō dōm k'ōsimjō habat, mag k'augmampierr pāach t'āar hajapcha paauk'amamk'īir. Pārau chadcha maach Pör Hēwandam pāach dāi hajap'a k'it_Λm k'ap'_Λ naawai pāach hich haar p'ē hau n_Λm hora hi hiekta k'augam k'ōsi habat, mag k'aug n_Λmua warag hag hiek gaaita hub_Λ naag.

Cristo chi dihād jārram, hōor hiiupiejem

⁴ Mag hi hiek gaaita hub_Λ naagan, Cristooouta hichjō maach hich mag hiiupiejeewai, hi bāla hēk'abat. ¿Pārau k'augba n_Λ, Hēwandamau mag Cristo hiek hāk'apimampierr hich hat'ee di hēumamjōta sim? Mag di hēumamjō sim haig, Cristota mag chi dihād jārramk'a sim; maagwai maach jūr chi dipá chi daígk'a n_Λm. Hōrau hi hisegjierrab mama_Λ, Hēwandamagan hichta dipá chi hajapcharam haawai hichta j_Λr hauwi chi dihād chaark'apijim. Hāba hi gaaimuata hāu maach Hēwandam hōork'a n_Λm. ⁵ Mag pārau Cristo hiek hāk'a n_Λmuata Hēwandamau hich hat'ee di hēu harrumjō sim. Di chaar hēu n_Λm k'abamta pari pāachta chi dipá daígk'a n_Λm, hajapcharan hi hōorma. Mag hi hōork'a naawai hāba hirigpaita jēeunaa hirigpaita hee haju haai n_Λm, hichig magamk'īrta maach hich hōork'a wai sīewai. Pari mag hi hat'ee nem hajap'a wau wēn_Λrram chan pāachta hajap'a n_Λm gaaimua k'aba Jesucristo hajaug t'ō n_Λm gaaimuata mag wēn_Λrraawai, Hēwandamaujā hich dawagaata hoojem. ⁶ Mag dibig higwiata Hēwandamau hich hiek p'āpitarr gaai,

“Pāadē hūrbat: Mua mʌch p'öbör hat'ee woun
hāb p̄ai chirʌm” hajim, “dibigjö chi ha-
japcharam mʌchdēu j̄r hautarr hichta chi
dihād jārram k'amk̄ir.

Hi gaaimua k'abam chan pōd hiwiir hābjā mʌ
hōork'abaju.

Magua hi hiek hāk'a sim woun chan naspawia
parta hi hiek hāk'ajim habaju, mag mua
p̄ai chirʌm wounau hi k'ürgurbaju haawai”
hajim. *(Is. 28:16)*

⁷ Pāar chi hāk'a nʌm k'ʌnagan Cristoon chadcha
dibig hajap'amʌu. Mamʌ har hāk'aba nʌm
k'ʌnagan maadēu nem higmap'amjöta sim.
Mamʌ mag hi hisegju higwi Hēwandam hiek gaai
jaau simjö,

“Di hēu narr k'ʌnau dipá hisegtarra jūrr chi
dihād jārramk'a s̄isiju” ha sim. *(Sal. 118:22)*

⁸ Maimua hīchab hich hag woun higwiapai,
“Jāg dibig gaaimuan hōor bāhēu sub k'aba bāhēu
suwi burru” ha sim. *(Is. 8:14)*

Mamʌ mag ham bāhēu suwi burru ha simʌn,
maach peerdʌajem hiek jaau nʌm hūr nʌmjā
hamachdēu hāk'aba harr gaaimua Hēwandamau
hich haar haubajuuta jaau sim, hich warrgarwe
mag hich hiek hāk'abam k'ʌn dāin hich magta
haju harr haawai.

⁹ Pari pāar chan Hēwandamau mag hisegbam.
Pāran hich Hēwandamauchata hich chaain k'amk̄ir
hich garmua j̄r hautarr k'ʌnau. Pāarta
p'adnaanau haajemjö hōor kōit jēeujem k'ʌn
k'abahab, maach Rey Cristoou s̄ii hich hat'eepai
nem waumk̄ir j̄r hautarr k'ʌn. Pāarta warr
k̄ichag heemjö naajerr k'ʌn Hēwandamau hich

hiek hëk'api hat'amua hararagag höbeer hautarr k'ɻɻn k'abahab, mag pāach hararag hee höbeer hautarr Hēwandum chadcha hōor däi hajap'a k'itɻmta jūrr deeum k'ɻɻnagjä jaaumk'īir hich hōork'a hautarr k'ɻɻn. ¹⁰ Warran chadcha pāran sīi parhoobam k'ɻɻnk'a t'ɻnaajim. Pari mag t'ɻnarr hīsin ya pāran Hēwandum hōrau. Mag hagt'a hi hōor k'aba t'ɻnaawai chan pārau bɻlrljä hirua pāach dau haug k'aaugjem k'augba naajim; mamɻ hīsin chadcha pārau k'ap'ɻ nɻm, Jöoirau pāach dau haug k'aaugjem.

Hēwandaun hich hipierraa hamk'īirta maach hompaajim

¹¹ Keena, Cristo gaaimua k'odamnaan, mɻ hiek hūrbat: Maachin Hēwandum däita durrk'aimaju k'ɻɻn haawai, mɻig mɻg jēb gaai wēnɻrram haiguin sīi dijä chuk'u k'ūchpaim hat'ee chik'am durr gaaита wēnɻrramjö nɻm. Maghi däi naaimaju k'ɻɻn haawai hoob sīi pāach hö k'ōchagpierr nem waum k'ōchgau Hēwandamau k'ōchk'abam nemta waumiet. Jāgɻm nem wauju k'īirjugan maach burrpieg maach däi wērbɻ nɻmjöta nɻm. ¹² Hēwandum hiek hëk'abam k'ɻɻn daarjä nem hajap'ata waaujeet. Maagwai hamau pāar hëugar hōor k'aibgam k'ɻɻn hëugarmjö hiek'awiajä, Hēwandum bëem hedjä chadcha pārau nem hajap'a waaujerr k'īirjunaa jūrr hamau, "Jāgan chadcha hamau nem hajap'ata waaujeejebma" haju.

¹³ Pārau Cristo k'ōsinaa hi hipierraa haajeewai mɻig heegarjä t'um chi t'et'emnaan t'ɻnɻm k'ɻɻn hipierraa habat: Rey t'umaam k'ɻɻn pör haawai hi hipierraa habat. ¹⁴ Reíu gobernadornaan

k'apitarr k'ɻɻnau nem mag haawaijā ham hipierraahabat. Mak'ɻɻnauta hōrau nem k'aigba haawai pɻrnnaa castigaamk'ir wa hōor nem hajap'a wau nɻm k'ɻɻn higwia hajap'a hiek'amk'irta Hēwandamaau mag chi t'et'emnaank'a wai s̄ebahab, hichdēu k'ōsimjō. ¹⁵ Hēwandamaun pārau nem waauwaijā nem hajap'ata waupim k'ōsi sim, mag nem wajap'a wau nɻm gaaimua hi hiek k'augbagau s̄i k'īrjug chuk pāach hēugar parhooba hiek'am hiigjem k'ɻɻn warag k'īupaa s̄waag.

¹⁶ Pāran Hēwandam hipierraahaa gta naawai hirua k'ōsim nemen pāachdēu waum haig wauju haai nɻm; mamɻ mag pāachdēu nem waum haig wauju haai nɻm hawi, hoob s̄i Hēwandam k'augbam k'ɻɻn dēnjo nem k'aigbam wawaagta mag pāachdēu nem waum haig wauju haai nɻm hamiet. ¹⁷ Hagdaujō dich k'apeen t'umaam k'ɻɻn respetaabat. Cristo gaaimua pāach k'odnaank'a t'ɻnám k'ɻɻnjā daupii habat. Hēwandamta t'umaam k'ɻɻn k'āaijā hōk'ō habat, maimua m̄aig heegar hichdēu hōor chi pōrk'api nɻm k'ɻɻnjā hīchab respetaabat.

Jāga haju haai nɻ Cristo gaaimua dau haug waauwai

¹⁸ Har s̄i chik'am chogk'a nɻm k'ɻɻn, pāach patronnaan hōk'ōnaa hamau nem jaau nɻmta hipierraahabat. Mamɻ mag nɻm chan s̄i pāach d̄i hajap'anaa hagpierraahajem k'ɻɻn d̄ipai k'aba, pāach d̄i hat'uucha haajem k'ɻɻn d̄ijā hich hagjō ham hipierraahabat. ¹⁹ Hēwandamaau k'ōsi simjō pāachdēu mag ham hipierraahem

wau n^{am}ta pāach dāi hat'uucha nem k'aibag haadēp'āmjā k'^īu j^{am} n^{am}lan hāu sim; magan maach Haai Hēwandamauta pāar t^ō hiek'aju. ²⁰ Mam^λ nem k'aigba wau n^{am} gaaimuata pāach gaai mag hat'uucha wau n^{am}jā sīi k'^īu j^{am} n^{am} paar chan, hoob Hēwandamau pāach t^ō hiek'aju hamiet. Magarrau nem hajap'a wau n^{am} paarta warag pāach dau haug wau n^{am}jā k'^īu j^{am} durrum^λn chadau, chadcha Hēwandamau pāar t^ō hiek'ab k'aba t^ō hiek'aju. ²¹ Hich Cristooucha jaauwaijā, hichdēucha hich hat'ee j^{ar} haumam k'^{λλ}nan hichiita chik'amnau dau haug waub k'aba dau haug wauju haajem, hich jāg hichjā maach kōit dau hap'^{λλ} harrjö. Wajapcharan mag chik'amnau dau haug waauwai jāga haju haai n^λ ha k'ap hamk'^īirta maachjō wounag pawi hichta nacha hap'^{λλ} hajim. ²² Cristo chan b^{λλ}lrjā pekau wauba ni chik'amnag sēuk'ajā nem jaauba k'itajim, mam^λ mag k'itarrta chadcha hamau hi t'^ōojierram. ²³ Mam^λ mag hi t'^ōogpamua jūrram k'^{λλ}nau hich k'^īir hiek'a t'^λnaawaijā, hi hiekk'^{ōr} chuk'u chir^λmta hi dāi mag n^{am} hawi hamach dēnjōjā hiek'aba, ni ham dak'^{āu}jā dak'^{āu}ba, sīi warag Hēwandam t'umaam k'^{λλ}n dāi nem hagcha waaujem^λgta jēeu k'itajim, hich dāi mag n^{am} k'^{λλ}n dāi hichdēuta k'ap hamk'^īir. ²⁴ Maachta maach pekau gaaimuua Hēwandamau k'ēchpäiju haai naajim; mam^λ mag narrta Cristoouta jūrr maach kōit h^λd^λraa pakuls gaai hich meerp'^ē t'^ōopijim, magbarmua maach hich hat'ee peerd^λ hauwi ya tag pekau waujujā k'augba sīi hich dāipaita nem hagcharam happai wau wēn^λrramk'^īir. Magta Cristo dau hap'^{λλ}

hōor jua machgau bag k'a hñlipa k'itajim, maach pekau hee narrta hñu peerdñ hawaag. ²⁵ Warr Cristo k'augba haajeewain sñi oveja chaaindam pap chuk'u hok'oo wënlrramjöta naajim; mamñ hñs ya hi k'augwi hi dñita naawai, pastorrau hich nemchaain hoopaar t'la wai nñrraajemjö, hichdëuta maach t'ñanaa hoopaar wai sim.

3

Jäga hapim k'ösi sñ Hëwandamau dich hōor däi

¹⁻² Hñlin, pñaarjä hagjö hñchab chi jaainpan, pñaach jaainagta hñdñraa pñaach p'ëet'ñgpibat; pñaach jaainau Hëwandam hiek hñk'aba haajem k'ai, pñaachdëu Hëwandam hñk'önaa hi hipierra ham k'öchgauta hñdñraa pñaach p'ëet'ñgpibat, hamach dñijä mag hajap'a nñm hoowia hamachig Hëwandam hiek jaaujä jaauba sñi pñaach hoowiapai k'äijä pñaach dñnjö hñk'amkñir. ³ Chihöowajä hoob sñi hat'uu chihöomiet, nem hatcharag hōor dauderraa pör megba, chihöo p'ñr dñ wa k'ajüa parhëpagk'am k'äijä jñabaawai magñm gaaimua pñaachig heerpapa ham hugua. ⁴ Mamñ mag chihöo nñmuata pñaach hooimñ hoopiju k'ääi, pñaach t'ñarta Hëwandam dau na wajap'a hapiju hñk'abat. Hajapcharan pñaach jaain däi kñir machagjä chuk'u, ham hiek däi hñk'apäräijä haba wënlrramuata pñaach hajaug hoopibat. Magñm nemen chadau sñi chihöo mor gaai jñajemjö t'ñrrdñwi hok'oojem nem k'aba haawai hich Hëwandamaujä dawagaata pñaar gaai hooju. ⁵ Hich magta warrgarm hñlin Hëwandam hiek hñk'anaa hi hat'eepai nem waaujerr k'ñnjä mag

hamach jaain hipierraanaa hamach p'ëet'ʌgpi nλmuata hajap chihöö nλmjö hamach hathaba hoopiejeejim. ⁶ K'ir heyaa habat, jāga Saraujā hich jaai Abrán hipierraanaa warag hirig hi pör haajeejī. Pāraujā pāach jaain däi Hēwandamau k'ōsimjö hajap'ata nem wau nλmən, magan hāu pāraujā Sarau hāk'aajerrjö Hēwandam hiek hāk'a nλm.

⁷ Mamλ pāach chi hemk'ooin chi hλlinpanaujā hagjö pāach hλlin hajap'ata haairaa habat, hich Hēwandamau ham däi magta hapim k'ōsi simjö. Mamλ mag nλm chan mag hλlin haawai pāach k'āai juapá heegpai k'it'ee haawaipai k'aba, hamjā pāachjö hīchab hich Hēwandamau hich haar p'ë hauju jaau sīewaita ham chig haba warag jāsene habat. Heeu magba hak'iin, mag k'aigba haadēp'λm gaaimua hāba hohoodönnaa Hēwandamag jēeum k'ōsi jēeuba haduk'am.

Jāga haju haai nλ nem hagcha wau nλm gaaimua dau haug waauwai

⁸ Maimua hābmiecha deeum k'λλn dāijā jāga haju haai nλ ha k'ap hamk'ir pārag jaauk'im: Cristo hiek hāk'a nλm gaaimua t'um pāach k'odk'a t'λnλm k'λλn däi hö hāba habat, Hēwandamau k'ōsimjö haag. Pāach hee hāb k'āijā gaai masi wa hōk'irjuu k'āijā haawai pāachta mag nλmjö däi gaai masi habat, hagdaujö dich k'apeen k'a k'ōsi chadcha k'odk'a nλm k'λλnjo. Hagdaujö chik'am dau haug k'aug paraata habat, dichta warm k'λλn k'āaijā hārpai nλm ha k'irjuba. ⁹ Chik'amnau pāach däi k'aigba haawai hagjö haju hawi hoob ham k'aibag waumiet. Pāach hāauk'a t'ōp hiek'a t'λnλuwaijā hoob ham hēugarjā hamach dēnjo

hamiet. Magju k'āai mag pāach dāi k'aigba haajem k'ān kōitjā warag Hēwandumag ham heeg hoopita jēubat, magamk'iirta warrjā pāar hich dēnk'a hau-tarr haawai. Magbaawai pāachpata Hēwandamau hajap'a wai sīeju. ¹⁰ Mag dich dāi k'aigba haajem k'ān dāi hajap'a haju haai nām ha k'ap hamk'iir, Hēwandamau hichig p'āpibaawai jōoi Daviū,

“Hich magta honee nārram k'ōsi sim k'ai, pāch meuk'iir t'āwaaau hat'ā” ha p'ājim, “nem k'aigba wa sēuk'a k'āijā hiek'amaaugau.

¹¹ Chik'am dāi k'aigba haju k'āai, hōor dāi nem hajap'a waujuuta jārnāa k'ōinaa hajuuta hēk'abá.

¹² Maach Pör Hēwandum dau na nem hagcha waau-jem k'ānan hichdēuta t'āanaa, hamau hichig jēeuwaijā häu ham hiek hūrjem” ha p'ājim.

“Mamā hich dau na nem k'aibag waaujem k'ān dāin k'iir masita sīerrām” ha p'ājim. *(Sal. 34:12-16)*

¹³ Hēwandum mag sīerraawai hichdēu magpibam haig chan hi dau jam hōrau pāar chig habarju, nem hajap'a wau nām paar. ¹⁴ Hichiita mag nem hajap'a wau durrum paar hamau pāach dau haug wauwiajā honee habat; pāar mag hap'ān habarm paarjā Hēwandamau sīi par hok'oopiba nem hajap'am deeb k'aba deeju. Magua hamau warag pāach dak'āauwaijā hoob ham högk'amiet, ni hatcha hök'iirjuujā hamiet.

¹⁵ Magju k'āai warag pāach hödegpai, “Maach Pör Cristoouta k'ap chirām” hawi, hāba hirigpaita jēubat. Hābmua k'āijā pāachig, “¿K'an jāgwiata jāgcha pārau Cristo hiekta hārcha hāk'anaa hi

däi k'ircha hoojuuta k'irjuajerráma?" ha jëeuwai, hamag jawaagjä hag nawe pãach hiek'aju k'irju wai n̄isit, dëgölp hâbmua jëeuchëwiajä hagcha jawaag. Mamä mag jaauwaijä s̄i hit'üu hamag jaaubat, chadcha Hëwandam hök'ö haajem k'lanjö. ¹⁶ Pãach hiek'aajemjöta hõor dak'ir nem waauwaijä hajap'a nem waubat, pãach k'ir parhooba hiek'aajem k'lanaujä pãach mag Cristo hiek hæk'a n̄am gaaimua hajap'a wënarräm hoowi deeu hamach hiek'atarrpai k'irjunaa hamachta chigaa hamk'ir.

¹⁷ Hich Hëwandamaujä magta hapi sim k'ai, nem hajap'a nem wau n̄am gaaimua dau hap'än n̄amta nem k'aigbam wau n̄am gaaimua dau haug wau n̄am k'ääijä hajapcha höbér sim, magäm t'um häu pödpäitarr paarjä Hëwandamau s̄i par hok'oopibaju haawai. ¹⁸ Pârav k'ap'än n̄am, Cristojä maach k'ääi hajap'a k'itarrta, jûrr maach Hëwandam däi hiekk'ör pöm narr k'än kõit hädraa hich dau hap'än hapijim. Pari mag hi meetarran, warr hõrav hamach pekau hat'ee hñiba nemchaain t'õojerr k'ir k'aba harr haawai, mag biek hâbpai meebarmua maach chi k'aibagnaan Hëwandamau häu maach hauju hayaa hamk'ir hajim. Hí woun harr haawai chi meen chadcha meeji; mamä hí hîchab hich Haai gaaimua Hëwandam harr haawai mag meetarrjä hich mag hiiu s̄isijim. ¹⁹ Mag Haai gaaimua Hëwandam harr haawaita, hîchab mag hich t'õobaawaijä, meetarr k'än Hëwandamau preso p'ë wai s̄ierr haar ya hichdëu nem t'um pödbap'äm jawaan majim. ²⁰ Mag preso t'änarr k'än warr jöoingarwe Hëwandam hichaaur harr k'än hajim,

Noé barco wau sim jaar Hēwandamau hōrag hich hiek hāk'amk'ir Noeeg jaaupibaawai parii jōoirau jaau jöchk'érən haajerrjā hāk'aba harr k'ən. Hich mag jaar mág durr t'um döhādau hierrpawi hōor pöm wējorr hee ochopaita peerdəjierram haajem, chi Noé hich chaain dāi mag döhād heemua peerdətarrjö, maachjā hagjö dō hee pör choo nəmuata maach peerdə nəmjā hōrag k'ap'ə hapiejem, Jesucristo hiiu p'iidlarr gaaimua peerdə naawai. Pari mag dōou pör choo nəm chan maach mor chi hārəmta hārəyaag k'aba, Hēwandamag dich t'āarta hajaug paapi jēeunaa hichdēu k'ōsimjö wēnərraagta mag pör choojem. ²¹ Mag hiiu p'iidlarr Cristota hāgt'ar mawi, t'umaam k'ən k'āaijā hichta Hēwandamau hich dāicha hich juachaar gar juppiwi, hāgt'arm magwe hich chognaan t'um chi t'et'echaram k'ən nagpa hiita högk'awi hi hipierraas hapijim.

4

Cristoou dichig juapá deemarrpierr hagua nem hajap'a haju haai nəm

¹ Mag, Cristojā maach gaaimua hōrau mas wautarr haawai pāarjā hagjö hi gaaimua dau hap'ən haag magəm habaju haai nəm. Cristo gaaimua dau haug wau nəmjā magəm haba, waragta hi hipierraas jāmpärəlik'amən, pekaujā maach dāi jua t'eeg chuk'uta haadeejem, ² magbaadēm haigmua chan ya tag dichdēu nem k'ōchagpierrta nem wauba, hāba Hēwandamau k'ōsimjöta nem wawaag. ³ Chadcha warrgarin Hēwandam hiek hāk'abam k'ən nau nem waaujemjö pāraujā pāachdēu ham haig haajeejim.

Maguata pārau ham dēnþö parhooba dich hōor k'abam dāijā k'apes ham k'ōsinaa tagam nem k'aigbamjā waum k'ōchk'aajeejim; nagjā doojeejim; p'iesta pōmjā waunaa, dōnaa sīi k'ēch t'ΛnΛisip haajeejim. MamΛ magpajā k'aba, chadcha Hēwandamau magpiba simta pārau nem parhoobam waunaa hēwandum hawi magλmλgpata jēeujeejim. ⁴ Maagjerrta hīs ya pārau Cristo hiek hāk'a nΛm gaaimua mag tag hamach dāi parhooba nem wauba sīi warag hamachig hoobamjöö hap'ōbaadēm hoowi, pāar dēnþö hāk'aba nΛm k'ΛΛnau pāar hēugar parhooba hiek'aajem. ⁵ Hamau pāar hēugar mag naab mamΛ, hichiita jāg nΛL hawi Hēwandamau jūrr hamag magλm hiek hēudΛb k'aba hēudΛju. Mag hedan nachgarwe hōtarr k'ΛΛn hawiajā deeu hichdēu t'umaa p'iriutk'a hauwi hagt'a hiiu durrum k'ΛΛn dāi hāba hamagjā hamach k'īrcha jaauju, jāga haju ham dāi hamach k'aigba wēnΛrrarr paar. ⁶ Magju haawaita mag meewi jēb hee durrum k'ΛΛnagjā, hagt'a ham dau p'uu nΛwe, hich hiek jaaupijim, hāk'amkīir. Mag hāk'atarr hak'iinjā, hēumee deeba harr haawai, hichiita maach chi hārΛmΛn hich jāg meek'am. MamΛ mag hamachig jaaubaawai hāk'atarr hamuan, hich Hēwandamjö ham hak'aarjā hich mag hich dāita nΛisimkīir hajim.

⁷ Ya Hēwandamau mΛg durr hi hagk'aimΛL pam. Mag maach höju gayaa pamaawai sīi donnaanjö nem parhoob wauba, hāba Hēwandamagta jēeu nΛL habat. ⁸ Pari hārcha dich k'apeenta daupii habat. Mag chadcha ham daupii wai nΛm chan, maach dāi biek k'apan k'aigba hawiajā, ham dāi magλm

hiek higba sīi warag ham perdonaaaju. ⁹ Pāach haig hōordam bēewaijā, bñlrjā hiek chigaa hiek'aba, pāach haig jēerpim k'ōsi jēerpinaa nem k'oojem nemdamjā hö hāk'ārag chuk'u deebat. ¹⁰ Cristoou hichdēu k'ōsimjō nem wajap'a waumk'iir pāachig hich juapá deemarrpierr hich hagua hagjö pāach k'apeen dāi pāachdēu k'ap'āgpierr habat, magamk'iirta pārag hich jua t'eeg deetarr haawai. ¹¹ Hāb k'āijā Hēwandamau hich hi jaaujemk'api sim k'ai, hich Hēwandam jua t'eeg dichig deetarrauta magmām p'idagjā waubá. Nem t'um Hēwandam hat'ee waauwaijā, maach Jesucristo dēnk'a nāmuā mag wau nām hoowia bigaaum k'ānagpa Hēwandam t'ö hiek'amk'iirta nem wauju haai nām. Pāar Jesucristo dēnk'a naawaita magmān hāucha sim. Hich Jesucristota māg hatag pawiajā hich mag jua t'eeg sīerraju haawai hirigta maach t'umaam k'ānau hee haju haai nām.

Cristo hiek hāk'a nām gaaimua dau haug wau nām

¹² Keena, Cristo gaaimua k'odamnaan, pāran chadcha dau haug wau nāmuata t'ūr hajap'a höbērju k'ap haag hōtdau hee p'aa hoo nāmjō haajem. Mamā Hēwandamau hādāraa mag pāach dau haug waupiewai, hoob “¿K'an jāgwiata pua hādāraa māg maar dau haug waipi chir'?” hamiet. Pāar jājāgk'am chan pāach happai k'abam. ¹³ Magju k'āai mag pāach dau haug waauwai warag honee habat, Cristojā maach gaaimua hap'ān harr k'ap'ā nām gaaimuata mag naawai. Pārau magta hamān, māg durr gaai hich Cristocha t'umaam k'ān Pōrk'anāa hōor dāi hichdēu k'ap haag bēem hedjā warag hatchata

pāar honee haju hich dāicha. ¹⁴ Mag dau haug waauwaijā, hich Hēwandam Hak'arauta warag hich Hēwandam t'ö hiek'apiegjā juapá deejeewai, hābmua k'āijā pāachdēu Cristo hiek hāk'a nām gaaimua pāach k'īir hiek'a t'ānāluwaijā warag honee habat. Hēwandam Hak'aar chan pāar dāi hogdaba hich mag sīejem. ¹⁵ Mag chadcha chik'amnau pāar jaauju hawiajā, hōor t'ōtarr gaaimua k'aba, nem jīgk'a nām gaaimua wa parhooba nem k'aigbam wau nārrām gaaimuajā k'aba, ni dich dāi k'abamta dich gaai paa hauwia hiekk'ōr paarpatarr gaaimuajā k'abata mag pāach jaaupibat. ¹⁶ Cristo hiek hāk'a nām gaaimuata chik'amnau pāach jaau nām k'ai, hoob k'īir naaumiet. K'īir naauju k'āai, warag Hēwandamagta hāu nām habat, hi chaaink'a nām gaaimuata hōrau pāach dāi mag naawai.

¹⁷ K'ap'ā habat, maach māg nām haig maachta nacha Hēwandamau dau haug waipi sim, hich chaain hāba. Mamā mag maach dau haug waipi simān, magām gaaimua warag hich dāita hajaug paauk'amamk'īrau. Hēwandamau maach hich chaain dāijā magta sim k'ai, ḥjāgaju k'ai har maach peerdā haaujem hiek bāligrājā hāk'aba mee nām k'ān gaaí? ¹⁸ Hēwandamau hōor dāi magju higwi, hābmua hi hiek p'ā sim gaai,

“Mag chi hajap'a hāk'a sim wounjā hajap p'it'urg
hauwiata hāu peerdā sim k'ai,

magan ḥjāga peerdālagáwa” hajim, “har bāligrājā
maach Pör Hēwandam hipierraā k'aba nām
gaaimua hamach pekau hee mee nām
k'ān?” *(Pr. 11:31)*

19 Magua pāadē k'īirjubat: Hichiita Hēwandamau hich gaaimua m̄lig heegar pārag magta dau haug wau wēnarrapi sim k'ai, warag nem hajap'amta hi hat'ee waunaat, pāach dāi chik'amnau mag n̄lm̄jā higba. Pari magaaggā, hich maach hompaatarr Jōoiragta pāach t'lapibat. Pāar hak'aarta jāg Jōoi juu hee pam chan chig habam.

5

Pedroou chi hāk'a durrum k'ān wawitarr

1 Hābmiecha paawai pāar iglesia hee jōoin chi pörnaank'a n̄lm̄ k'ānnagjā wawí hiek'am k'ōsi chirām. Ya m̄lchjā hīchab jōoinau hamjö. Mua m̄lch daúa pakuls gaai Cristo dau hap'ān jöchk'ērām hoojim; mag Cristo deeu hich juu t'eeg t'um bēem hedjā m̄lchjā hamjö hīchab hi dāi chiraju. Mag ham wawim hig chirāmān m̄gau:

2 Hich jāg pastorrou hajap'a hich oveja t'āajemjö, pāach hee Hēwandam hiek hāk'a n̄lm̄ gaaimua hi dēnk'a durrum k'āndam pāachig jaautarra hajap'a hoopaar habat. Mag ham t'āa n̄lm̄jā hajués bigaaum k'ānau jaauwai k'aba, hich Hēwandamau jaau simjö pāach k'īrauta hi chaain t'āam k'ōsi t'āabat. Mag p'idk'a n̄lm̄ gaaimua p'atk'on pōm paarpajujā k'īirjuba, sīi pāach t'ārau waum k'ōsi haawaita waubat.

3 Pāachta chi pörnaan hawi sīi hamagpaita nem jajaau haba, pāachdēuta nacha haudādā habat, hamachig nem jaauwaijā dāi k'ōsi waumk'īir.

4 Magta pārau ham t'āa n̄lm̄ān, maach t'āajem chaar Cristo dēgölp t'umaam k'ān Pōrk'a dānāubaicheewaijā pāarta hirua hich haig t'ārnāa hich garcha p'ē wai sīsiju. Magbarm chan

sīi pamaarjö k'ūchpai hooim^λ t'^λnaawi p'uajem nem k'aba haawai hich magta hi dāi n^λisim hiek'aau.

⁵ Hich hagjö hēwannaanagjā mua mag chir^λm: Hēwandam hiek hāk'a durrum k'^λλn hee pāach k'āai jōoinau pāachig hiek'aawai, sīi ham hipeer hahau haju k'āai, h^λd^λraa pāach wawipinaa warag ham hipierraata habat. T'umaa hagdaujö jūrr dich k'apeen chogk'a n^λmjöta habat. Magbaju hat'een Hēwandamau hich hiek gaai jaau simjö:

"Har m^λjā higba hamach juapaaupaita wēn^λrraajem haajem k'^λλn chan m^λchdēujā higba chit^λm" ha sim.

"Magarrau hamach serbiibag k'ap m^λchdēu nem jaau chir^λm wawaagjā m^λch juapadam higjem k'^λλnan chadau, m^λch garmuajā ham dau hee haug k'aaugjem" ha p'^āp^λjim. (*Pr. 3:34*)

⁶ Maguata pāach serbiiba n^λm k'ap, pāach dau hap'^λλ haawaijā, mag^λm higba, Hēwandam chi juu t'ierrigta warag, "Hēwandam, p^λchdēuta k'ap chir^λm" habat. Pārau magta ham^λn, m^λg hatagta hichdēu k'ap hirua pāach dau hap'^λλ hapiejerr k'^λλn k'āajā jūrr pāachta hārpai hapiju. ⁷ Pāachdēu nem k'^āirju n^λm t'um hidēu Hēwandamagta deebat. Hirua pāar k'^āsi haajeewai jāg pāar p'it'ur n^λmjā sīi hoobamjōo habaju.

⁸ K'^āir k'ap'^λ λ habat: Meperan k'umau nem p^λr haum hig sim haig sīi jierrb^λgt'^λ haadēp'^λmjöta sim maach bigaau, maach pekau hee burrpiju hēk'aawai. ⁹ Magua pāachdēu hāk'a n^λm hiek gaaita warag hub^λnaa h^λd^λlr pāach t'^λ haum hugua, dāi t'et'e t'ierrk'abat. Pāar dāi jājāgk'am chan pāar

däipai k'aba, pääar dënjo hääk'a durrum k'lanjä durrpierr hich jäg p'it'urg hau nambta magbamjöö nám. ¹⁰ K'üchpai pääar mag dau haug wau dichdimaawai hich Hëwandamauta pääar hajapcha hajaug paapäiwi warag huba hapiju, hajap juapá jäp náisimjö náisiewai hich hat'ee nem waum k'ösi waumk'ir. Hës pääar mag dau haug wau naab mamä, hich Hëwandam maach daupii haajemuata maach peerda hawaag hich garmua maach jar hautarr haawai Jesucristo däi hääba hich hajaug hich mag hoo wënarrapiju. ¹¹ Magua hirigta hee haju haai nám, hichdëuta mág hatag pawiajä nem t'nanman t'um hich mag k'ap sìrraju haawai.

Häbmiecharam salud

¹² Keena, chadcha mächdëu hoowai nem wawaag magäm haba k'itaawai maach hermano Silvanoogta jaaumajim, mág hësap p'ämkk'ir, mag p'awi pärag deepäaig. Mág cartadam bät'ä k'itäm gaai pääar wawí chiräm, Hëwandam maach t'umaam k'lan daupii haajem däita hich jäg huba naamk'ir, bälärjä hewag wëtjujä k'irjuba. Jäg pääach dau haug wau nám gaaimua hirua pääar däijä hää haajeman, chadcha hichdëu pääarjä k'ösi sim ha k'ap hapiewaiu.

¹³ Mau Babilonia iglesia heem k'lanaujä pärag salud deepäi nám. Hamjä hichab pääarjö hich Hëwandamauchata hich hiek hääk'amkk'ir jar hautarr k'lanau. Mächdëu jaaau chiräm hürwia hääk'atarr gaaimua mä hiewaa haajemuajä pärag salud deepäi sim, hajapcharan Marcoouma. ¹⁴ Cristo gaaimua pääach t'um hääba k'odk'a t'anaawai hagdaujö pääach k'apeen k'a k'ösi saludaabat.

Pāarjā t'um Cristo dēn haawai pāar kōit jēeu chiraajem, hich mag k'ōinaa wēnʌrramk̄īir.

Magdampai hajim keena, pārag jaaum hig chirarr.

Pedro

Hēwandam Hiek New Testament in Woun Meu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Woun Meu

Dialect: standard spelling

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Woun Meu

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
f93ebb7a-0e54-5698-b564-14e525ed9c9f